

GORIŠKI SLOVENEK

Naročnine: Italijanska kraljevina: Celo leto Lir 10.— Pol leta Lir 5.— Tri mesece Lir 2.50 En mesec Lir 1.—

Oglasi: Oglasi na drugi strani Lir 1.— za vrsto. — Mali oglasi Lir 0.05 za besedo. — Znižane cene za letne naročnike.

IZHAJA VSAKO SOBOTO.

Uredništvo in Upravništvo: Via Carducci št. 10, II. nad.

„Dajte nam šol“

Ta klic se vedno razlega po našem časopisju. Človek bi mislil, da je našim ljudem res silno ležeče na tem, da dobijo takoj dobre slovenske srednje šole v Gorici in istotam tudi slovenske ljudske šole.

Mi sedaj nimamo časa in veselja, da bi dokazovali slovenskim demagogom v Gorici, kako so sami podkopali slovensko šolo v Gorici, ki komaj vegetira tako, da sili isto slovensko učitelstvo vun na deželo, a opozoriti moramo javnost s koliko hinavščino delujejo merodajni veljaki.

Pred kratkim se je vršilo namreč neko zborovanje srednješolskih profesorjev v Trstu. O slovenskih šolah je govoril neki Crepaz, ki je povdarjal, da hoče biti Italija Slovincem pravična v vsakem kulturnem pogledu, toda opaziti da mora, da se mu zdijo slovenske šolske zahteve v tem trenutku nekoliko pretirane.

Nato je prišlo Budalovo pojasnilo o »minimalnem« in »maksimalnem« programu in konečno — glej čudo — navzoči slovenski zastopniki (Bog si ga vedi, kateri) umaknejo svoj predlog »za boljše čase« in se zadovoljijo z minimalnim programom.

Kaka vest jim je to nasvetovala, nam sicer ni znano, a konstatirati moramo, da se Slovenci sami ne čutijo dovolj močne, da bi vzdrževali naš maksimalni šolski program.

Konečno pa se nam zdi potrebno opozoriti te šolnike, ki izdelujejo tako na tihem »maksimalne« in »minimalne« programe, da te svoje programe vendar objavijo in izpostavijo javni kritiki.

Tisto zakulisno delovanje in pisarenje (celo šolske knjige se menda pišejo na tihem) ne more roditi ničesar dobrega, kajti vse dobro se rodi na luči in ne v temi.

postopa v sporazumu z drugimi državami. Pripraviti se mora načrt za prehrano stradajočih, proračun, načrt, za prevoz, ni treba dobiti jamstva, da bo sovjetska vlada pomoč pravično delila. Ravno tako je potrebno podpirati ruske begunce. Minister Husak je poslal Zvezi narodov in Rdečemu križu v Ženevi noto o pomoči za Rusijo. Predsednik Ador se je zahvalil Čehoslovaški in je izjavil, da se mu čehoslovaški predlogi zdijo izvedljivi.

Listi socialistične stranke objavljajo poziv vsem strankam, naj prispevajo za Rusijo. Minister Beneš je obrazložil socialističnim poslancem načrt za sodelovanje Čehoslovaške pri pomožni akciji. Razen zdravil bodo Čehi poslali tudi poljedelske stroje. Minister za prehrano bo določil, katera živila se bodo lahko dala na razpolago za pomoč Rusiji. Čehoslovaška oblastva bodo zbrala prispevke iz raznih krajev in jih bodo potem poslala v Rusijo.

Nadaljna poročila iz Rusije se glase jako obupno.

Ljudstvo beži iz požganih pokrajin in išče mest, da bise nasitilo. Ozemlje, ki je po suši popolnoma pokončano, se razteza od Perma do Istrahana, v dolžini 1200 milj in v širini 500 milj. Pomanjkanje in trpljenje prizadetega prebivalstva je nezasišeno. Na tisoče in tisoče ljudi se hrani edino se suhim listjem in travo.

Pri tem je ljudstvo seveda po nekod že popolnoma zgubilo ravnotežje.

V vzhodni pokrajini Volga je prebivalstvo razdrlo radiografski aparat, ker je mislilo, da je vzrok suši drevo, ki moli na radiografskih postajah v nebo. Nekateri pa se nočejo niti dati vpisati v registre za razdeljevanje živeža meneč, da popisuje duše Antikrist.

Poleg vse te bede se kolera vedno bolj širi, v Rostovu, Volgi, Voronešu in Orlu razsaja kolera in sredstev za omejevanje te bolezni ni nikakih. Nasprotno je upravičena bojazen, da se zna ta bolezen razširiti tudi proti zapadu.

Prva država, ki se ima od Rusiji najhujšega bati, je Poljska, v katero trumoma prihajajo ruski begunci.

Pomožno akcijo, ako pride ista Rusom od zapadnih držav, bode sila težko razviti, ker prometnih zvez v Rusiji takorekoč ni.

Za to pa tudi vse večje časopisje Anglije in Frarije hudo napada sovjetsko vlado, češ, da je ista kriva vsemu zlu.

Sovjetska vlada pa straši s svojo lakoto in kolero ves zapad. Tako se govori, da misli sovjetska vlada spustiti lačne in obupane mase na sosedne države, da si vzamejo same, česar potrebujejo.

Edino časopis »Daily Herald« uvideva to nevarnost in zahteva, da naj se Rusiji na vsak

način pomaga in da je sedaj dana priložnost socialističnim voditeljem, da vzamejo v svoje roke inicijativo in potom angleškega proletarjata pomorejo bedni Rusiji.

Italijanska zbornica

Dne 4. t. m. se je zaključilo poletno zasedanje italijanske zbornice z zelo laskavimi govori na naslov predsednika zbornice De Nicola, kateri uživa pri vseh strankah veliko simpatij. Prihodnja seja bo sklicana jeseni s povabilom na dom. Smatra se, da se bo zbornica zopet otvorila v prvi polovici meseca novembra. Medtem se bo razjasnil tudi notranjopolitični položaj, kajti posamezne stranke, ki jih je zadnja vladna kriza presenetila, bodo tekom počitnic držale kongrese, na katerih bodo bolj jasno določile svoje nadaljno stališče in delovanje. Tako se bo vršil v drugi polovici meseca septembra kongres reformistične stranke, pod konec septembra fašistovski kongres, prve dni oktobra kongres socialistične stranke, kateri se pričakuje z največjo radovednostjo, in končno v istem mesecu tudi kongres ljudske stranke.

Irska pogajanja

Fašistovska in socialistična dogajanja so sicer pri kraju, pravijo da se je sklenil slovescu dogovor in premirje, ki mora po svoji vsebini biti obvezno za obe stranki.

Sicer pa ima ta dogovor le malo kredita, kajti spopadi se še vedno ponavljajo in tudi splošna socialistična delavska zveza je izdala proglas, v katerem pojasnjuje položaj na poseben način:

»Rimski dogovor — pravi proglas — ni listina miru med se vojujočimi, temveč poizkus, da se vsi pozovejo k spoštovanju one pravice, ki je samo divjaki ne priznavajo: pravice do življenja: to je poizkus da se polit. in gospodarski boji privedejo zopet na naravna tla, ki niso tla tla zased, napadov, požigov, umorov, in talvin. Rimski dogovor ni niti premirje v razrednem boju, ki sene more končati drugače nego potom odprave vzrokov, ki so ga povzročile in so mu v povod, temveč je samo izjava, da se bo naredilo vse mogoče, da boj ne bo več bitka med strankami, katera nas je prenašala v preživele čase vsem v škodo in nobenemu v korist.«

Potemtakem je seveda odvisno vse le od dobre volje ene in druge stranke. Upajmo, da vporabijo voditelji ves svoj upliv, da ostan pre tem, kar je bilo načeloma dogovorjeno.

Nekako ravno tako se razvijajo irsko-angleška pogajanja. V zadnjem času se je začelo v teh pogajalnih nekaj kisati. Uradno se javlja, da je vla-

da v soglasju z Lloyd Georogovo obljubo sklenila, da bodo vsi člani fenijanske vlade, ki nahajajo v zaporu, izpuščeni brezpogojno na svobodo. Ta sklep angleške vlade je nov dokaz, da je Anglija trdno namenjena storiti vse mogoče, da se začeta pogajanja ne razbi-jejo in da pride do rešitve angleško-irskega spora.

Kljub tej dobri volji angleške vlade pa grozi pogajanjem resna nevarnost z druge strani. Dasi je ministrski predsednik severne Irske odklonil vsaka direktna pogajanja s fenijanci, se je tem poslednjim posrečilo priti v stik z raznimi voditelji ulsterjanskih strank po ovin-kih. Vsled tega je ministrski predsednik severne Irske Sir James Craig, ki je bil do preteklega četrtka v Londonu, nenadoma povrnil na Irsko.

Posebni poročevalec lista »Daily News« poroča iz Belfasta svojemu listu, da je nastalo v pogajanjih za pomirjenje Irske zopet slabo vreme. Ulsterjanci so končno odklonili predloge angleške vlade. Šest severnih pokrajia noče ničesar vedeti o dominionski ustavi, ki jo ponuja angleška vlada. Ravno tako nočejo te pokrajine pripadati Irski federaciji. Vlada severne Irske izjavlja, da je zadovoljna s položajem, kakršnega ji daja sedanji »home-rule«. Ulster priznava, da ima Irska pravico, da si sama izdela ustavo, toda v splošno irsko skupščino v Dublinu bodo šli Ulsterjenci le tedaj, ako se jim prizna enakost, to se pravi, ako bi šest protestantskih pokrajin s severa imelo ravno toliko poslancev kot vseh 26 katoliških pokrajin z juga.

Vse upanje — pravi dopisnik — je treba za sedaj polagati v to, da bodo južni Irci sprejeli ponudbe irske vlade sami zase, dočim bi se politično zedinjenje celega otoka uresničilo pozneje pod železnim pritiskom gospodarskih interesov. Ker so interesi enaki za sever in za jug bi se protestantski krogi, ki so sedaj neodnehljivi, prej ali slej morali ukloniti.

Homatije v Jugoslaviji

Zadnje čase se godè v Jugoslaviji velike stvari. Nezadovoljnost tli širom države, kar dokazujejo nenadni izbruhi jeze v raznih pokrajinah in atentati, ki so se otvorili z napadom na regenta in in bivšega ministra Draškovića, ki je podlegel morilčevi roki.

Vsi ti znaki so bili za jugoslovensko vlado resen opomin, da organizem ni povsem v redu.

Temu dosledno se je z mrzlično naglico pričelo proučevati sredstva za pravočasno vdušitev vsakega protidržavnega gibanja.

To protidržavno gibanje se je navidezno koncentriralo v komunistični stranki, ki šteje 59 državnih poslancev.

Položaj v Rusiji

V zadnjem času prihajajo iz Rusije obupni klici po pomoči. Kakor pri nas, tako je tudi v Rusiji suša vse pobrala. Pomanjkuje živeža in vsega, ljudstvo umira trumoma za lakoto in kolero.

Na tretjem kongresu ruske internacionale se je to vprašanje strastno razpravljalo. Pod pritiskom javnega razpoloženja je morala ruska vlada storiti osodepolen korak in zaprositi ves svet materijelne pomoči, da reši Rusijo pogina.

Sam Gorki se je obrnil zlasti do bogatih Amerikancev za kruh. Ker je to vprašanje eminentno političnega pomena, kajti podpirati bolševiško državo niso pač šale, čitamo tudi take glasove ki so proti vsaki pomožni akciji.

»Matin« poroča, da je francosko ministrstvo za zunanje zadeve dobilo odgovor vlade Zjedinenih držav na francosko ponudbo za sodelovanje pri pomožni akciji v prid Rusiji. Washingtonska vlada se v svojem odgovoru zahvaljuje radi francoske ponudbe in pravi, da se washingtonska vlada neposredno ne bo brigala za pomožno akcijo, temveč bo prepuстила zadevo zasebnim organizacijam, predsem Relief Association, katere predsednik je Hoover. To društvo bo porabilo za pomoč Rusiji svoje velike zaloge živil, ki jih ima v baltiških pristaniščih.

»Temps«, ki je poluradni tolmač mišljenja odločilnih krogov v francoskem ministrstvu za zunanje zadeve, piše o tem »človekoljubnem« koraku francoske vlade toko-le: »Francoska vlada, ki ni pozabila uslug, katere ji je napravila Rusija v prvih treh letih vojne, in ki ni bila nikdar ravnodušna spričo

trpljenja ruskega naroda, je dala ravnokar dve spodbudi glede pomožne akcije ki se pripravljala. Prva spodbuda je znani predlog ministrskega predsednika Brianda, naj se na sejah vrhovnega sveta, ki se sestane jutre v Parizu, razpravlja tudi o tem vprašanju. Drugi korak je napravila francoska vlada pri ameriških Zedinjenih državah. Polet usmiljenja, ki so ga pokazali Amerikanci po mnenju lista ne zadostuje. Treba je, da zavezniki izdelajo obširen načrt za obsežno akcijo.

Ali naj bo ta pomoč brezpogojna? Za »Temps« ne gre le za reden čin človekoljubja in usmiljenja, temveč bi morala ta pomoč dati zaveznikom dober političen dobiček. In »Temps« predlaga: »Prvi predpogoj, ki bi se moral izvršiti, naj bi bil ta-le: Zaveznike in pridružene države, ki so pripravljene pomagati ruskemu narodu, morajo zahtevati, da bodi v Rusiji takšna vlada, ki bo zares predstavljala to ljudstvo in ki bo njegova pooblaščenka in ne tlačiteljica. Vzrok trpljenja, ki mori Rusijo, je boljševiška diktatura. Ovira vsaki pomoči, s katero bi se Rusija rešila, je ravno tako boljševiška diktatura. Prepričani smo, da mislijo v Washingtonu o tej točki ravno tako kakor mi.«

Odgovor ameriške vlade je dokazal, da mislijo washingtonski vladni krogi vendar le malo bolj nesebično kakor pariški.

Čehoslovaška pomoč Rusiji.

Predsednik Masaryk je poslal iz Capri-ja ministru za zunanje zadeve Benešu pismo, v katerem svetuje, naj se ne organizira samostojna pomoč Čehoslovaške, temveč naj vlada

Jugoslovanska vlada je bila mnenja, da zadene zmaja, ako se mu vrže naravnost nasproti. Uničiti je bilo treba teh 59 poslancev. Za to je dobil preiskovalni sodnik in za njim državni pravdnik nalog, da raztegne obtožbo radi Draškovičevega umora na vse komunistične poslance kot moralne in deloma tudi materjelne povzročitelje ministrovega umora.

Dalje je bil sprejet zakon, s katerim so se mandati komunističnih poslancev razveljavili in zakon o varstvu in redu v državi, temeljem kojega so spravili v luknjo vse komunistične poslance. Najbrže jih misli srbski državni pravdnik tako temeljito zašiti da poide sapa vsem nadaljnjim komunistom Jugoslavije.

Očividni načrt jugoslovanske vlade je, otrresti se s silo notranjega sovražnika in prepričati za vse bodoče čase notranje razjedanje države po subverzivnih elementih.

Jugoslovanska vlada se je ustrašila in ukrenila nezaslišane odredbe proti državljanom, ki so ali se nagibajo h komunizmu.

V tem boju proti komunizmu jo podpirajo vse stranke izvzemši slovensko ljudsko ali klerikalno stranko.

Ista se postavlja na legitimno stališče, da se vlada ne more in ne sme spozabiti na zastopnikih, ki jih je poslalo ljudstvo v parlament, ker bi to implicite pomenilo oropanje državljanovih pravic one mase naroda, ki je volila v komunističnem smislu.

Pomisliti je tudi kako težko zna postati stališče vlade, ako pošlje narod v državno zbornico zopet komuniste.

Ali naj se jim zopet nasilno vzamejo mandati? Menda do danes ni bilo še države, ki bi se upala kaj takega storiti. Sicer ne vemo kot vnanjiki v koliko so te varnostne odredbe proti boljšeizmu opravičene v tamkajšnjih razmerah, a vendar si upamo trditi, da s storjenimi ukrepi vlada ni uničila boljševiske nevarnosti, ampak jo je gotovo le povečala.

Tudi Rusija ne bode večno komunistična država, a težke odredbe proti komunistom bode ruski narod tudi tedaj težko pozabil, ko se bode znebil komunistične državne oblike.

Razven tega je nastopanje jugoslovanske vlade vse one življe, ki se ne morejo tako naglo uživeti v vsejugoslovansko politiko in ki sanjajo še dandanes o pokrajinskih avtonomijah, tako silno razburilo in razkačilo, da bode imela vlada na slovenski strani večino, ki jo zastopa »Slovenec«, vedno v zelo ostri opoziciji.

V tem pogledu nam zadoštuje v zadnjem času oestro Slovenčovo pisanje proti drakonim vladnim ukrepom na kvar komunističnih poslancev. Temu primerno pa je pričela jugoslovanska vlada očividno pritiskati na slovenske klerikalce, ker jim noče potrditi niti novo izvoljenega župana v Ljubljani nekega Pes'ca.

K sprejemnim izpitom za I. razred tukajšne realke in gimnazije se morajo zglasiti otroci v spremstvu očeta, matere ali kakega drugega sorodnika na ravnateljstvu do 9. ure zjutraj s krstnim listom in z zadnjim ljudskošolskim spričevalom. Sprejemi izpit se polaga v slovenščini in v računstvu.

Po uspešno dokončanih sprejemnih izpitih se vrši vpisovanje. Vpisati se morajo tudi oni otroci, ki so že prestali sprejemni izpit v juliju t. l. Pri vpisovanju se morajo položiti šolske pristojbine in sicer: 4. 20 L. sprejemnine, 2. 10 L. za učila, 1 L. za dijaško knjižnico in —40 L. za igrala, torej skupaj 7. 70 L.

27. 28. in 29. septembra: Ponavljalni, dodatni in sprejemni izpiti za višje razrede.

Za vsak sprejemni izpit v višje razrede se mora položiti pristojbina 24 L.

Za pripustitev k sprejemnim izpitom v višje razrede je potrebna kolekovana prošnja (kolek —60 L.) na ravnateljstvo najkasneje do 15. septembra. Priloge: krstni list domovinski list, domovinski list ali potrdilo županstva o bivanju v dotični občini; zadnje šolsko spričevalo; dokaz identitete potom dokumenta s fotografijo (potni list i. t. d.)

30. septembra: Vpisovanje v II.-VII. razred.

Učenci ki so že obiskovali tuk. zavod v minolem šolskem letu, plačajo pri vpisovanju iste kakor za I. razred, odštevši sprejemnino torej skupaj 3.50 L. Kdor se pa vpiše na novo na zavod, plača cele pristojbine v skupnem znesku 7.70 L.

1. Oktobra: Začetek rednega pouka.

Vse tu navedeno velja celotno tudi za državno nižjo gimnazijo v Idriji.

Na oba zavoda se sprejemajo pod istim pogoj kakor dekci tudi deklice.

Opomba: morebitne spremembe terminov se objavijo pravočasno v časopisih.

Zrelostni izpiti Opozarjajo se vsi oni privatisti, ki bi želeli maturirati na državni višji realki v Idriji v jesenskem terminu, da morajo vložiti tozadevne kolekovane prošnje na ravnateljstvo najkasneje do 15. septembra. Kolek in priloge kakor za sprejemne izpite v višje razrede. Pristojbine: 50 L. za zrelostni izpit in 10 L. za diplomu.

Onim privatistom ki so deloma že prestali zrelostni izpit v poletnem terminu tek. leta in so samo odložili izpit v posameznih predmetih na let. jesen, ni potrebna nikaka nova prošnja. Vložiti pa morajo tozadevne prošnje oni kandidati, ki so padli v posameznih predmetih v poletnem zasedanju in hočejo ponoviti zrelostni izpit v jeseni.

Pristojbina v obeh navedenih slučajih je 20 L. za izpit in 10 L. za diplomu.

Vse tu navedeno velja tudi za državno gimnazijo v Idriji.

Termin zrelostnih izpitov se določi pozneje.

DOPISI

Iz Vipavske doline. — Spostovani gospod Urednik! Iz naše vasi le malo je čitali. Četudi ni posebnih dogodkov kar na debelo, je vendar tu pa tam kaj zanimivega, ki je vredno, da pride med svet. Najprej vam moramo sporočiti, da ono duševno krizo, ki je tesno združena z Rapalsko pogodbo, smo precej preboleli. Če se dobi kakšnega, ki bi si rad razbil glavo ob zidu. Upajmo, da tudi taki bojo sčasoma prišli k sebi. Zdaj nam mrgoli pred očmi le gospodarsko vprašanje. Pri tem pa se nikakor ne moremo izogniti perečega vprašanja naše šole. Od naše mladine, kot trdni Slovenci, zvesti našim stari običajem, pričakujemo od naših otrok zmeraj kaj več, kakor brušenje pikona. Zato po moramo v prvivrsti gledati na to, da bo kolikor mogoče mladina študirana. Za to pa nimamo vseh pogojev. Že pri učitelju ni vse v redu, kakor bi moralo biti, o tem vam bomo poročali en drugič. Zdaj nam je govoriti o šoli sami. Kadar pogledamo po drugih vaseh, koder so lahko ponosni na lepo sezidane šole, nas zlomi sveta jeza. Vprašamo se, ali res ne plačujemo in nismo plačevali toliko šolskih davkov kakor v onih vaseh? Naravnost škandal je, da so gospodje, ki so nam nekdanj dajali (za našo vas) samo šolske postave in nič drugega, pustili nas in naše otroke na cedilu. Vsled tega pa naši šolarčki morajo hoditi v štalo, kateri kočejo dati ime šola. Po zimi zmrzujejo otroci v njej, poleti pa morajo požirati grozne smradove, ki prihajajo skozi velike špranje pri podu iz spodnjih prostorov, kjer je živina. Tudi učitelje so nam pošiljali take, da so bili skoro vsi samo za število in parado. Tako so gospodje pri tako imenovanem okrajnem šolskem svetu v crknjeni Avstriji odirali kožo z našega telesa in so jo potlej razpenjali na lastno sramoto na našo slavno štalonsko šolo.

Se dobro se spominjamo komisije okrajnega šolskega sveta iz Gorice, ki nas prišla pravzaprav poštene imet za norca, kako so se nje člani zgražali nad dotedanjo zane-marjeno šolo in ravno v naši vasi. Obdelovali so z vsemi »špoti« svoje prednike ter hrustili se, da hočejo brez drugega zbrisati okrajnem u šolskemu svetu to veliko sramoto i. t. d. Izmed vseh se je najbolj širokonstil zastopnik učiteljstva iz Dornberga. Po dobrih 14 letih od takrat moramo priti do zaključka, (ker smo še na slabšema od takrat), da tudi tista komisija ni bila prav nič boljša kakor prejšnje, pač še slabša, ker je prejšnjo na nesramen način kritizirala in nič napravila. Iz tega sledi da so bili pravi »Špilmaheri«, ki so nas prav grdo povlekli za nos in naše šolske otroke zopet zaprli v štalo, namesto v šolo. Upanje imamo, da zdaj bo kaj boljše, ker slabše sploh ne more biti.

Upravitelj in urednik: Karol Jušič.
Tiskarna G. Juch v Gorici.

BANCA DELLA VENEZIA GIULIA - GORIZIA

Banka za Julijsko Benečijo v Gorici

Anonimna družba - Društvena glavica L 1.000.000

Agencije:

Ajdovščina, Ajello, Gradišče, Gradež, Červinjan, Kormin, Tržič.

Depoziti - posojila - odračuni

Brezplačna emisija bančnih nakazov, ki so vporabljivi po celem kraljestvu

Società Servizi Automobilistici

ING. RIBI & C. i

sprejema predznanbe za izleto

ob nedeljah in praznikah v

— Gradež. —

Za nedelje se bile stavljene

proge Kojasko-Dobra, Ajdov-

ščina -Vipava, Krmin -Čedad.

Tiskarna G. Juch

GORICA, VIA MORELLI 14

SPREJEMA VSAKO

TISKARSKO DELO

Agrarni zadružni Konsorcij v Gorici

Zadruga z omejeno zavezo

Tekališče „Giuseppe Verdi“ št. 29 (Mestni dvorec)

Pri tem konsorciju se razprodajajo:

I. KRMLJA: Oves, otrobi, moka za krmljenje, sezamove pogače, sol za živino.

II. SEMENA ZA PAŠNIKE: Različne vrste detelj, rastlin za krmljenje in vrtnin.

III. GNOJILA: napravljena umetno iz najboljših kemičnih snovi.

IV. VITRIJOL IN ŽVEPLO.

V. PLUGI znamke »Sack« in drugih ter razni poljedeljski stroji.

Domače vesti

Državna višja Realka v Idriji. — 27. septembra: Sprejemni izpiti za I. razred. Vpisovanje v I. razred.

